

ÉLET ÉS IRODALOM
 SZÉPIRODALMI ÉS
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Laptulajdonos és szerkesztő:
KORBULY JÓZSEF
 Főmunkatárs:
HEGEDŰS ISTVÁN.

Előfizetési ár:
 Egész évre 6 ft.
 Fél " 3 " 50k
 Negyed " 1 " 50k
 Egyszeri szám ára 12 kr.

*Szerkesztői iroda és
 Kiadó hivatal:*
 Fiozsvárti, Bel Monostor
 utca 20sz.

Ny. Stein J. Kolozsv.

Metsz. Fiedler K.

FELHIVÁS ELŐFIZETÉSRE.

Nem szükség fejtegetnünk, mily jelentékeny hatással lehetnek vidéki központjaink a közszellem emelésére. A főváros emelkedjék bár mindnyájunk öröme és büszkeségére minden igaz magyar metropolisává: veszti erejét, befolyását, ha a vidék közszelleme ernyed, önérzetlen. Erdélyrészi kisebb hazánkban a politikai sajtó az utóbbi időkben -oly lendületet vett, mely jogos reményt nyújt az iránt, hogy oszlani kezd a közöny, mely ólomsúlylyal nehezedett bérczes hazánk közéletére. De elegendő-e az élet egyoldalú nyilvánulása elé tartani tükröt? Elég-e a központban kiadott politikai jelszavakat, mint hú viszhangoknak keblünk nemes hevületével viszonzni? Egy ága van-e az irodalom életének vagy az életet tükröző irodalomnak?

Lehet-e tompa megnyugvással megadnunk magunkat egy pár kevéssé szerencsés kísérlet után, melyeket részint itt Kolozsvárt, részint Maros-Vásárhelyt igaz buzgalommal tettek szépirodalmunk és társadalmi életünk önállóbb fejlesztése iránt? Nem kötelességünk-e a kísérletet mindannyiszor újból kezdeményezni, valahányszor a sikerre csak némi kilátás is mutatkozik?

Politikai életünk tolmácsai: a politikai közlönyök is többször hangoztatták annak szükségét, hogy a vidék több önérzettel, több önállással, több áldozatos buzgalommal léphetne föl. Az izlés nemesítésére, a szépérzés öntudatosá tételére, az irodalom marandó alkotásai iránt a figyelem ébresztésére, a nemzeti műveltség összhangzatos többoldalú fejlesztésére, a nemzeti öntudatnak az élet minden nyilvánulatában egyformán ébrentartására bir-e a főváros elég erővel? Aligha! Mindegyre hangzik a panasz, hogy a politika abszorbeal mindent. Csak közelebről nyilatkozott úgy egyik genialis szépírónk, hogy ólomszülő szedése az ő munkássága. De szóljon bár a központ még szebben. Működnek bár még önzetlenebb lelkesedéssel: ha viszhangot nem ébreszt... nem vész-e el fáradságának java-része?

E hiányon kíván csekély hatásköréhez képest segíteni az „Élet és Irodalom“, e szépirodalmi és társadalmi heti lap, mely

mély jelentőségű czimének súlyához képest, törekedni fog komoly irányban hű tükre lenni a társadalom életének — a napi politikának teljes kizárásával, — igaz terjesztője lenni az irodalmi izlésnek, ébresztője ama termékek iránti érdeklődésnek, melyek ez érdeklődést valóban megérdemlik. Igaz, őszinte hangon kíván e lap hozzászólni a nevezetesebb társadalmi kérdésekhez, bevinni az itészet magasabb nézőpontjait az irodalmi kérdések megvitatásába és egy szegény, elhagyatott mezőt, saját kis hazánk irodalmi múltját is művelés alá fogni. Vajha minél több oldalról sietnének e nemes czélunk felé vezető utak egyengetéséhez!

Rovataink berendezésénél, egy kissé eltérve a chablonszerűségtől, csak a vers, az elbeszélések rovatát tartjuk meg állandóan, egyebekben szabadabb mozgást engedünk meg magunknak. Természetesen igyekezni fog lapunk az irodalom és művészet köréből minden fontosabb mozzanatot lehetően elfogulatlan tárgyiasággal feldolgozni.

Lapunk minden vasárnap fog egy, és a szükséghez képest másfél nagy íven színes borítékban megjelenni.

A lap előfizetési ára:

Egész évre . 6 frt. ; Félévre . 3 frt.
Negyedévre 1 frt 50 kr.

T. cz. gyűjtőinknek öt egyszerre beküldött előfizető után kívánatra tiszteletpéldányukat szolgálunk.

Úgy az előfizetési pénzek, valamint a lapszemleli részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendőek (Kolozsvárt, Belmonostoruteza 20. sz.)

Helybeli előfizetéseket elfogad STEIN J. könyvkereskedése

HEGEDÜS ISTVÁN,
főmunkatárs.

KORBULY JÓZSEF,
laptulajdonos és szerkesztő.

HIRDETÉSEK.

LÁSZLÓFFY JÓZSEF

Kolozsvárt, főtér, Szathmáry-ház.

Ajánlja az újabb kor szerint **francia modorban** berendezett

NŐI KÉZI MUNKA,

HÁRÁSZ, GYAPOTT, CZÉRNA

és apróság üzletét.

Minden idényben e szakmába vágó legújabb különlegességeit.

Legjobb minőségű **miederek** és **gyermek egyenesen tartók** (gradehalter)

szallagok, csipkék, rüschök, bélésnemük és **gombok** gondosan rendezett raktárát.

Hímzések és filét munkákhoz való kellékek, **Congress, Java, Panama, Cable,**

Canava szövetek **Mignardisek, Point des Lacet** stb. ezifrányok szép választékban.

Az utóbbi korban a kézi munka annyira előre lévén haladva: igyekeztem a hozzá

szükséges anyagokat úgy berendezni, hogy a n. é. közönség minden kíváncsiának ele-

get tehessek; ezért becses pártfogásukat kérve, vagyok

(15)

(2-12)

LÁSZLÓFFY JÓZSEF

EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállításon

„ARANY ÉREMMEL“

kitüntetett, tehát a legnagyobb elismerésben részesített

SINGER

varrógépeket készpénz, vagy **1 frt** heti részletekbeni fizetések és **hat évi** írásbeli **jótállás** mellett ajánlja

Neeser János és társa

Kolozsvárt, Tordauteza 1. sz.

(7)

(9-52)

MEGJELENT
és Kolozsvárt csupán

STEIN JÁNOS

zeneműkereskedésében kapható:

Guzsajosban. 4 székely népdal. 1. A fuszujka szá-
ra. 2. Jaj de búsan harangoznak. 3. Sóvárádon nevedtem.
4. Huszár vagyok, azzá lettem. — Énekhangra zongorakisé-
rettel átírta Lányi Ernő. 80 kr.

Parlagi rózsák. 5 kedvelt népdal. 1. Ha megha-
lok, temetőbe visznek. 2. Holdvilágos, csillagos az éjszaka.
3. Kalapom, kalapom csúrgóra. 4. Jaj Istenem, jaj de baj.
5. Az anyám arra kért. — Énekhangra zongorakisérettel al-
kalmazta Lányi Ernő. 80 kr.

Kolozsvári bokréta. 5 eredeti magyar népdal.
1. Keskeny utcán. 2. Zöld a mező. 3. Fényes napsugár.
4. Arany kantár. 5. Kolozsvári magyar leány. — Énekhang-
ra zongorakisérettel szerző Lányi Ernő. 1 frt 20 kr.

Adél-négyes. Zongorára szerző Dorozslai A. 75 kr.
Krakovianka. Lengyelke. Zongorára szerző Ma-
zalik. 50 kr.

Piknik. Rezgő-polka. Zong. szerző Salamon J. 50 kr.

Székely-induló. Zongorára szerző Schlögel L. 50 kr.

Chou-Chou. Keringő. Zong. szerző Salamon J. 80 kr.

**Máramarosi „Magyar-román“ testvéri-
ség.** Négyes. Zongorára szerző Dorozslai Adolf. 75 kr.

Meteor-polka. Zongorára szerző Atala. 60 kr.

Felhívás tánczra. Tipegő. Zong. szerző Deutsch. A.
60 kr.

1-ső magyar ábránd. Zongorára szerző Szenko-
vits Gyula. 1 frt 50 kr.

József- (Defilir) induló. Zongorára szerző Schlö-
gel Lajos. 50 kr.

ÚJ ZENEMŰVEK.

Legujabb népdalok:

A csokon szerzett völegény. Szigeti József népszínművének összes eredeti
dalai. Énekhangra és zongorára szerző Serly Lajos. 1 frt 50 kr.

- Tartalom: 1. Debreczenben jártam én . . .
2. Itt vagyunk mi fiatal lányok . . .
3. Túl a nagy Krivánon . . .
4. Árva vagyok . . .
5. Pálmay Ilka tót notája.
6. A hárfás leány (Románéz).
7. Pálmay Ilka zsidó notája.

Kolozsvári noták. Hét eredeti magyar dal. Szerző Lányi Ernő. 1 frt 20 kr.

- Tartalom: 1. Jaj de szegény lettem . . .
2. Terebély bükkfa . . .
3. Kakuk madár . . .
4. Temessetek, temessetek . . .
5. Érselindi csárda . . .
6. Csángódal . . .
7. Elöntötte már a Szamos partját . . .

Gasparone. Millöckertől. I. II. Potpourri . . . 1 frt 50 kr.

Gasparone. Marsch Millöckertől. 30 kr.

Carlotta-Walzer. Gasparone operettből. 1 frt.

Preciosa. Polka-Mazurka. Zongorára szerző Fahrbach Ph. Jun. 75 kr.

Garçonleben. Polka. Zongorára Fahrbahtól. 75 kr.

Viererzug. Gyorspolka. Zongorára Fahrbahtól. 75 kr.

Bauernball. Polka-Mazurka. Fahrbahtól. 75 kr.

An die Herzenswelt. Keringő. Zongorára szerző Fahrbach Ph. Jun. 1 frt.

Maiglöckchen. Polka Fahrbahtól. 75 kr.

Széchenyi induló. Zongorára szerző ifj. Fahrbach Fülöp. 60 kr.

Szerelmi dalok. Magyar költőkből. Énekhang- és zongorára írta Vágvölgyi
Béla. 1 frt.

Tiszavidéki hangok. Énekhangra zongorakisérettel szerkeszté Huber S. 1 frt.

- Tartalom: 1. A mi házunk felett csak egy csillag van . . .
2. Csicsóné galambom . . .
3. Kalapom, kalapom csúrgóra . . .
4. Nefelejts az én nevem . . .
5. Csomodi csósz . . .
6. Erre gyere galambom . . .

Gyene Gusztáv legujabb dalai. Hét eredeti magyar népdal zong. 1 frt 20 kr.

- Tartalom: 1. A gomöri nagy erdőben . . .
2. Kivirit a rózsabokor . . .
3. Kesely az én paripámnak a lába . . .
4. Nem kértem én . . .
5. Kalapomon elhervadt a gyöngyvirág . . .
6. Hogyha minden sohajtásom . . .
7. Szerettelek de titkoltam . . .

Virágvölgyi emlék. Ennek a kis lánynak . . . s más kedvelt népdalokból.
Zongorára alkalmazta Nagy Zoltán. 60 kr.

Tíz legujabb magyar népdal. Zongorára énekhanggal összegyűjté Csengeri
Gyula. 1 frt 20 kr.

Turi Borcsa. Gerő Károly népszínművének összes kedvelt dalai. Zongora és
énekhangra alkalmazta Nagy Sándor. 1 frt.

15 híres népdal. A piros bugyelláris, Sárga csikó és Falurossza népszí-
nművekből. Zongorára és énekhangra szerkeszté Erney József. 2 frt.

Kék nefelejts. Eredeti dal, szerző báró Bánffy György. Énekhangra zong-
orakisérettel alkalmazta Serly Lajos. 60 kr.

A tót leány. Almási Tihamér népszínművének összes eredeti dalai, szerző
Serly Lajos. 1 frt 50 kr.

Turi Borcsa. Gerő K. népszínművének kedvelt dalai. Énekhangra zongora-
kisérettel alkalmazta Bánfi Sándor. 1 frt 20 kr.

A Fütty. Nyirő Sándor népszínművének összes eredeti dalai, szerző Serly
Lajos. 1 frt 50 kr.

Turi Borcsa. Gerő Károly eredeti népszínművének közkeveltségi dalai.
Énekhangra zongorakisérettel alkalmazta Herczenberger I. 1 frt 50 kr.

Hanka Csárdás. Elegáns salon-csárdás, szerző Serly Lajos. 1 frt

Tempefői. Eredeti magyar vígdalmü. Szövegét írta Rákosy Jenő, zenéjét
szerző Erkel Elek. 1 frt 80 kr.

Enfin . . . seuls! Végre egyedül! Valsa pour Piano, par Louis Aradi. 1 frt.

Laura Walzer, nach Motiven der komischen operette: „Der Bettelstudent“
von C. Millöcker für Piano. 1 frt.

Les Patineurs, Walzer von Emil Waldteufel. 90 kr.

Intermezzo. Pas de fleurs. Grande Valse aus dem Ballet „Naila“ v. Léo
Delibes. Pour Piano 1 frt 20 kr.

Gemüthswelle. Polka-Mazur v. E. Strauss. 72 kr.

Die Kärntnerin. Polka française für Pianoforte von Anton Faulwetter. 60 kr.

Titania Walzer, nach Motiven der komischen Operette: „Die Afrikareise“
v. Franz v. Suppe. 1 frt.

Spree-Lieder. Walzer für Pianoforte v. Daase. 75 kr.

Meine Königin. (My Queen). Walzer von Charles Goote Jun. 90 kr.

Bei Nacht und Nebel. Galopp Componirt von Philipp Fahrbach Jun. für
Pianoforte. 72 kr.

Noblesse oblige. Keringő. Zongorára szerző Geiger A. Mór. 1 frt.

Jubelfanfaren. Walzer für Pianoforte v. Eduard Strauss. 1 frt.

Lagunen-Walzer, nach Motiven der komischen Oper „Eine Nacht in Ve-
nedig“ v. Joh. Strauss. 1 frt 05 kr.

Mirage. Valse pour Piano par Le Baron Georges Bánffy. 1 frt.

Bric-à-Brac. Polka v. Ch. Goote jun. 60 kr.

Eine Nacht in Venedig von Joh. Strauss I. II. Potpourris. à 1 frt 50 kr.

Reverie. Pour le Violon avec acct. de Piano par Herman Sternberg. 1 frt 05 kr.

3 Fantasiestücke. Für Violoncell und Pianoforte componirt v. Ferd. Hum-
mel. Nro. 1. A moll 1 frt 20 kr, Nro. 2. F dur 1 frt 20 kr. Nro. 3.
A dur 1 frt 50 kr.

La Mer Calme, Deuxième Baracolle pour Piano par Sydney Smith. 1 frt 05 kr.

Paulus. (Mendelssohn). Paraphrase v. Sydney Smith. 1 frt 05 kr.

Polonaise triomphale. Pour Piano à quatre mains par Jules Zaremski.
1 frt 65 kr.

**Vidékre, az árnak postautalvánnyal való be-
küldése mellett, bérmentve.**

STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ,

Erdélyi muzeum-egyleti könyv- és zeneműáros
KOLOZSVÁRT

ajánlja az összes magyar, valamint a német és külföldi irodalom minden ágainak legújabb s legjelesebb termékeiből felszerelt

KÖNYV- ÉS ZENEMŰKERESKEDÉSÉT

(Erdély legnagyobb könyv- és zeneműtelepe.)

Dús raktára kötött és kötetlen könyveknek a tudomány minden ágából. Képes diszművek, gyémántkiadások és ünnepi ajándékok.

HAZAI és KÜLFÖLDI REMEKIRÓK A LEGOLCSÓBB KIADÁSOKBAN.

MINDENMŰ ISKOLAI KÖNYVEK, TAN- és SEGÉDKÖNYVEK LEGTELJESEBB RAKTÁRA.

Ima- és ájtatosági könyvek egyszerű, úgy a legpompásabb diszkötésben stb.

NAGY KITERJEDÉSŰ ZENEMŰ-RAKTÁRÁBAN

mindenkor a legújabb, úgy nemkülönben a klasszikus zeneművek különféle kiadásokban kaphatók. Az olcsósága és jeles tartalmánál fogva méltán hírnevet szerzett

EDITION PETERS

(PETERS-FÉLE GYŰJTEMÉNY.)

mindig teljes számban van raktáron.

Bel- és külföldi könyv- és zeneműárusokkal való élénk összeköttetésénél fogva minden bárhol és bárki által hirdetett könyv vagy zenemű az eredeti bolti áron kapható vagy rövid idő alatt jutányos áron megszerezhető.

KÖNYV- és ZENEMŰ-JEGYZÉKEK

ingyen és bérmentve.

Vidéki megrendelések gyors és pontos teljesítésére különös gond fordítatik.

Közel 50 év óta fennálló könyvkereskedésében

A JELESEBB VAGY LEGÚJABB SZÉPIRODALMI MŰVEK ÉS REGÉNYEK

azonnal kaphatók s felhívja

a t. olvasó-egyletek s egyáltalán a hazai könyvtárak

különös, szives figyelmét ama felette előnyös feltételekre, melyek mellett a legnagyobb készséggel ajánlkozik

összes irodalmi szükségleteiknek

pontos és gyors szállítására.

Levélbeli megkeresésre a feltételek azonnal közöltetnek.

A rendkívül leszállított áru szépirodalmi művek árjegyzékével és minden más könyv- és zenemű-jegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál.

JOL BERENDEZETT

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁJA

minden e szakba vagó megbízást pontosan, csinosan és a legjutányosabb árak mellett eszközöl.

ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre 1 frt 50 kr.
Félévre 3 „ — „
Egész évre 6 „ — „

Egy szám ára 12 kr.

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

KORBULY JÓZSEF.

FŐMUNKATÁRS:

HEGEDŰS ISTVÁN.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsivárt, Belmonostor-utca 20. sz.)

Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése. KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.
Kilenczedik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1-1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsivárt.
1884. február 24.

1894.

Egy ezredév nyitja meg titokteljes kapuját és e kapun e felirat áll: 1894.

Ezred évvel ezelőtt egy hatalmas kard kihasított egy darabka pusztát lüderszép hegyek keretében és e földre ráverte e sokat jelentő szót: Magyarország.

Ezredévvel ezelőtt egy névvel gazdagodott a népek története és e név ragyogó fényt árasztott a középkor sötét századaiba: e név a magyar neve volt.

Ezredévvel ezelőtt egy szellem beolvadt a szellemek nagy symphoniájába és e szellem: a magyar szellem volt.

A kardvágás erős volt, a név fényes volt, a szellem lángtól fogant.

E kardvágás nemcsak földet hasított ki Európából, de földet adott Európának: nemcsak Ázsiát hozott Európába, de egy darab Európát alkotott Ázsiából.

E névre nemcsak e duló harcok által feldult falvak lobogó lángja vetett világot, de volt idő és az nem régen, midőn a rabul esett Európára a szabadság bűvös fényét szórta e név.

E szellem nemcsak a keleti ész és szív ragyogását tükrözi vissza; e szellem a mély gondolatok, a nemes elhatározások, a nagy eszmék és igaz ihlet termő talaja, a lángeszek rengető bölcsője:

1894: egy új ezredévet nyit meg a magyar nemzet életében. A nyugattal egybeforrt, a haladás minden szívverését érző, a mult baját, gyászát és fölemelő emlékeit szent kegyelettel ápoló magyar szív és elme nem érzi az idő súlyát; nem nyomja le ezer év . . . a pusztulás, a vész, a honvesztés, a kizsároltatás, elárultatás és a feldulatás, testvér-gyilkolás és fajharc, nemzetiségi gyűlölködés ádáz tusái által nem merült ki a nép őseje. A lángból megifjodva lép ki, a romok felett megújult erővel építi dicsőségének lakát.

Az akadémia jól teszi, ha véget szakít a részletkutatás szörszálhasogató habozásának; végre kimondja: 1894, Magyarország fenállásának ezredéves évfordulója.

De hallja meg e szót minden magyar és szive dobbanjon föl reá; érezze meg a nagy emlék hatását minden magyar kebel és feszüljön tetterőtől, nemes elhatározástól.

Valami nagy, valami drága lesz ez ünnep. Készüljünk reá: szívvel, lélekkel. Mint az igaz keresztény várja az Advent napjaiban azt, ki jön az Úrnak nevében: várja azon tíz év alatt minden magyar e nagy ünnepet.

Van terv elég, de már sietni kell a körvonalozással; meg kell szabni a csapongó gondolat irányát, mely felé egy egész nemzet törjön.

Tervet lehet jó sokat kitalálni, de mindenik felett egységes, összetartó munkásság kell ahoz, hogy bármely terv testet öltjön.

Tíz év nem sok egy szegény nemzetnek, milyen a miénk. Még mennyi meghódítani való szívet kell felgyújtani, mennyi közönytől jeges keblet kell fölolvasztani! Oh, erre kell tíz év!

Magyarország politikai missioját az egész világ szemé láttára vállalta magára: azt teljesítenie kell. Gyűjtse chez erejét, edzze akaratát.

De meg kell örökíteni e napot a tudomány, a művészet nagy alkotásaival, hadd lássa a világ: e nép, mely karddal követelt helyet a három halom és négy folyam között, mely itt világhódító Attila örökét kérte ki magának, ugyanakkor helyet vívott ki a polgárosodás és haladás nagy mezején, örökséget szerzett az eszmevilág kincseiből.

Hogy Budapest szabadság-szobrot állít: ez nemes és az ünnepélyhez méltó gondolat. A második ezredévre bennünket a szabadság ama forró esőjka jegyzett el, mely 1848-ban esattant el.

Hogy a Gellérten pantheonszerű Walhallat készülnek állítani: ez az eszme diadalát jelentené e nép történetében. Hadd zarándokoljon el a késő nemzedék a nagyok szoborképeihez és elevenedjenek föl ez árnyak nemesen hevülő keblében, Kösse össze az ezer éves fenállás eszméjét a nagy emberek kegyeletes emlékével; kösse össze a jövő reményét a nagy emlékekkel.

Montalambertnek igaza van, hogy a nagy emlékek csinálják a nagy nemzeteket. Mindeme tervekhez csatolhatok egy újat: legyen világkiállítás 1894-ben.

Látta a világ, hogy az a nép, mely karddal kezébe száguldó paripákon harczt, félelmet és pusztítást hozott: a béke asztalához hívja meg vendégeket a népeket. Hadd lássa a világ, hogy e nemzet a nyugati műveltség tényezőjévé emelkedett, tudománya, művészete által.

De nem tehetem, hogy partikularis törekvések nélkül, melyektől megóv honszeretetem lelkiismerete, ne kívánjam: Kolozsivárt, az erdélyrészi hazá e központja, a politikai és vallásszabadság e bölcsője ülje meg a milleniumot hozzá méltó módon.

Nem zaj, nem pompa, nem gyöngyöző serleg csengése, nem mámor, nem dietio, nem dárídó, nem, százszor nem!

Kolozsivárt válják Erdély irodalmi és művészeti életének önálló központjává; teremtsen tudományos és irodalmi társaságot, mely irányzója legyen a szellemeknek: állítsa föl Mátyás király szobrát. E vérünk szerinti király emlékszobra hadd lásson ünnepelni egy várost, melyet fejének ismer egy hazarész, mely egyik szívkamrája a nagy Magyarország örömtől dobogó szívének.

Készüljünk, mert nagy ünnep jön: 1894 tíz év múlva köszönt be.

Tíz év egy nemzet ünnepéhez rövid advent. Az „Orate“ hangozzék minden magyar szívhez és visszhangozzék minden magyar szívben. Szervezzük a millenium ünnepét rendező bizottságot.

A nagy napon ne pironkodjunk, hogy üres kézzel léptünk a haza azon oltárához, mely a miénk. A vidék is tegyen meg a millenium méltó megünneplése érdekében mindent.

„Oltárai a hazának hadd füstölögjenek!”

HEGEDŰS ISTVÁN.

Láda! Kérnek. Jösz-e?

Elbeszélés.

Írta: JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

István urnak bele kellett nyugodni a kapitulációba. Nagy sor: angol telivérre vesztegetni a pénzt: mikor annak sincs több négy lábánál; de csak ki kellett szoritani az erszényből: — a „láda“ majd kifizeti.

Mikor Elentherius mester szemrehányást tett e könnyelmű költségek miatt István urnak, holott ennek az árából tíz veres orosz lányt lehetett volna beszerezni: azaz vigasztalta:

— Ne bánts, komám. Ez a ló fogja nekünk az igazi arany csikókat elleni.

Pedig már volt.

E naptól fogva aztán egészen kerékvágásba zökkent a nagyreményű házasság dolga: kicseréltettek a jegykendők: sorba jártak a vőfélyek, négy vármegye lett összehíva a lakodalomra.

IV. István az ünnepélyes szertartásra a nagybátyját, a jászói prépostot, Kelemt szőlította fel: az meg is érkezett a cifra nagy üveges hintójával, a mit hat kövér ló húzott. Ebbe pakolták bele a két urat, a prépostot, meg a káplánját: egymással szemközt ülve. IV. István otthon maradt Szepesvárbán: a hogy szokás az örömapának, hogy a majdan meghozandó menyét a kapuban üdvözölhesse. Maga helyett elküldé Elentherius mestert, felültetve a legjobbnak csufolt lovára s a lelkére kötve, hogy aztán a fiut szem elől el ne bocsássa.

A nászútazás reggelén még új diszruhát

is kapott György urfi (mind fizeti ezt a „láda!“) Igazi délczag dalia lett benne.

Szépen kezet csókolt az apjának, mikor elbúcsuzott tőle: fogadta, hogy engedelmes fia marad.

— Úgy is legyen!

Azután nagy muzsikaszóval megindult a nagyszámu násznép Szepesvárról Dunajec felé; a várból mozsarak durrogása kísérte őket búcsuzással.

Mikor Dunajecen innen ahoz a nagy kaptatóhoz eljutottak, a melyiknél meg szokták pihentetni a lovakat, s a prépost lovainak különös szükségük volt erre: akkor György urfi oda fordult a kíséretet képező levente társasághoz:

No urak, urfiak, daliák, leventék! Lakodalmas menetnél versenyt szokás futtatni a menyasszony tiszteletére. Ki ér fel hamarabb oda a tetőre.

Az sem mindennapi bolondság, versenyt futtatni hegynek fölfelé! Megtették. Mire nem vállalkozik az ember, a mig fiatal.

Hanem a hatalmas telivér szegyenben hagyta valamennyit: úgy elrugtatott a többiek elől, hogy nyomába sem értek: a többi lovasság még a kaptató közepén járt, mikor György urfi már fenn volt a hegyi út magasán. A lovasok aztán kiálltak a versenyből; látták, hogy hiábavaló az erőlködés.

György urfi pedig visszafordult egy perczele ott a hegytetőről s a megemelt kalpagjával intve a hátrahagyott násznépnek, azt kiáltá nekik vissza:

— Köszöntetem az otthon valókat!

S azzal sarkantyuba kapta a paripáját s eltűnt a szem elől.

Csak Elentherius mester ragaszkodott az eltűnt urfi után teljes egy ló erővel. Őtötte a sárkányt a kantárszárral mind a két

oldalán. Roszat sejtett. Egyszer aztán a griffmadara elbotlott egy kőben s végig vágta magát az útfélen, az aranycsináló keresztül repült a fején, odanyulva, mint a béka: az orrát is betörte.

De mégis hamarabb csülökre kapott a mester, mint a paripája; mert ez olyan kellemetesnek találta az árokban heverést, a négy lábát felfelé fordítva, hogy semmiképen sem akart kijönni a pozíciójából.

Elentherius azonban nem adta fel azért a versenyt, hanem gyalog folytatta a pályázatot. Majd a lelkét adta ki, mire a dombtetőre feljutott. György urfit természetesen ott nem találta; tehát még egy jót futott utána a domb fensikján s onnan megint lefelé a lejtőn, a mi már sokkal könnyebben ment, mig egyszer aztán kibukkant az erdőből a síkságra, a honnan a dunajeczi völgyre le lehetett nézni.

György urfi ott vágatott már a part mentében.

A zöld gyepen most is ki voltak terítve a vásznak. A leányeselédek most is öntözték azokat nagy dalolással: egy leány, fehér ruhában, fehér kendővel a fején most is a libákat őrizte.

Elentherius mesternek minden csepp vére leo ruberré vált, mikor azt látta, hogy az ő vőlegényül hozott György urfi megáll a libapásztor leány előtt, alig szól hozzá valamit, s a leány ott terem a háta mögött a lovon: a leányok vihácsoló dévaj rikoltozása felhangzik a völgyből. György urfi ellenben hátra sem néz, hanem sarkantyuba kapja a paripáját s vágatva tűnik el a völgyi úton, mely a messziről villogó torony irányában kanyarodott el az égerfák között.

Folytatása következik.

TÁRCZA.

Poe Edgar a „Holló“-ról.

(A milatkotts kérdéséhez.)

(Vége.)

Most már ezen két eszmét kelle tehát egyeztetnem, a szeretőt, ki meghalt hölgység s a hollót, mely folytonosan ismétli e szót: sohasem. Még pedig egyeztetnem kell vala úgy, hogy egyszersmind eleget tegyek azon föltett szándékomnak, hogy az ismételt szónak alkalmazását minden fordultnál megváltoztatom; ilyen kapcsolatnak pedig egyetlen érthető módja vala, a hollót úgy képzelni, mint a mely ama szót a kedves kérdéseire feleletül használja. S itt azonnal beláttam a hatás céljából, mely kiindulási pontom vala, előállott ama szükségességet, hogy ez alkalmazást változtatnom kell. Beláttam, hogy a szerető által föltett első kérdést, a kérdést, melyre a holló a „sohasem“-mel kell válaszolnia, tehetem egész közönséggé, a másodikat kevésbé, a harmadikat már még kevésbé és így tovább, mig végre a szerető magának a szónak büszk hangzása — annak gyakori ismétlése — s az azt hangoztató madár haljóslatu jelentőségének megfontolása által a maga sajátos egykedvűségétől

megborzadva babonáskodásra kezd hajlani s szilajul szerte csapongva egészen másnemű kérdéseket tesz föl, kérdéseket, melyeknek megfejtését szenvedélyesen hordozza keblében s teszi azokat félig babonából, félig az elcsüggedés azon állapotában, mely az önkínzásban gyönyört talál, teszi teljességgel nem, mintha a madárnak (mely mint ezse meggyőzi, csak egy gyakorlat által betanult mondatokat ismételt) prófétai vagy démoni jellemében hinne, de mert bizonyos örületes gyönyört talál kérdéseinek olyan föltevésében, hogy a már előre várt „sohasem“ a legelviselhetlenebb s ép azért a legkellemesebb fájdalmat költse föl keblében. Az így előmbbe öltött, helyesebben a szerkesztés előhaladtával rám kényszerített szükségességet látva, először is a fokozást vagyis a végső kérdést állapítottam meg eszemben, azon kérdést, melyre való válaszadásban ezen szó: „sohasem“ magában foglalja a fájdalomnak s reménytelenségnek elképzelhető legnagyobb összegét.

Itt kezdődik tehát tulajdonképen a költemény, t. i. a végén, hol minden művészi munkának kezdődnie kell, miután itt, az előzetes vizsgálatok ezen pontján történt először, hogy a következő versszakot alkotva, tollamat kezembe fogám:

„Jós! — kiálték — bárki légy te. angyal, ördög madárképbe; Hogyha van hited az égbe és egy istent félsz velem: Szólj a szívhez keservében, — lesz-e ama boldog éden, S hol egyesítve légyen kedvesével, végtelen, — Két Lenorának neveznek az angyalok odafen? Szólt a holló: „Sohasem!““

A költeménynek egyes idézett részei Szász Károly fordítása szerint vannak adva.

Megalkottam ezen ponton a versszakot először azért, hogy a fokozásnak megállapítása által annál jobban változtathassam s rendezhessem be fokozatosan komolyság s határozottság tekintetében a szeretőnek megelőző kérdéseit; s másodsor, hogy véglegesen meg legyen állapítva a rhytmus, a mérték s a versszakoknak hosszúsága és általános berendezése, s hogy egyszersmind a megelőző versszakokat ehez úgy viszonyíthassam, hogy amazok közül egyik se mulja felül ezt rhytmikus hatása által. Ha ezután alkotásomban képes lettem volna erőteljesebb versszakok szerkesztésére, minden bizonyynyal habozás nélkül szándékosan könnyítettem volna azokon, hogy a fokozódó hatást meg ne zavadják.

És itt szabadjon egyuttal pár szót szólanom a verselésről. Legfőbb célom vala (mint rendezés) az eredetiség. Hogy ez a verselésben annyira elhanyagoltatik, egyike a világon a legkevésbé menthető dolgoknak. Meg is engedve, hogy csupán a rhytmusban való változtatásra kevés lehetőség van, világos, hogy a mértéknek és versszaknak lehetséges változatai teljesen végtelenek; és mégis századok óta a versben senki sem hozott létre s nem is látzott arra gondolni, hogy létrehozson valami eredetit. A dolog tényleg úgy áll, hogy az eredetiség (kivéve legfőbb a rendkívüli erejű észtehetségeket) teljességgel nem az ösztönnek vagy szemlélődésnek dolga, mint azt némelyek gondolják. Általában, szoroson kell azt keresnünk, hogy rátaláljunk s bár a legmagosabb osztálynak az tényleges

ALKONY-ÓRÁK.

Irtta:

BARTHA MIKLÓS.

VII.

Félálomban.

érezletön ültem.

A nap visszavert sugarai már nem piroslottak az égen, de a homályból egy-egy halvány csillag már keresztül tört volt az enyhe szürkületen. Szokatlan pihenőt tartott a természet; épen az a pillanat volt ez, midőn az éji lepkék még nem indultak szárnyalásra, de már a csóka-sereg megszűnt szeszélyes körvonalokat rajzolni a lát-határra.

A némaság kietlen s a csend véghetetlen volt. A távol hegyek csúcsai összeolvadtak a köddel s az itt-ott elterülő falvakat szeliden takarta be a nyári alkony füstje.

A nemlátásnak, a homálynak, az egyedülletnek e csendjében, a gondolatok, miként szélhajtott felhők, néma borongással vonultak végig az agyon. És a mint tovább-tovább hömpölyögtek, mind inkább esodálatos alakzatokat öltöttek magukra. És minél jobban elhomályosult a láthatár és minél tárgyaltanabb lett a merengés, bágyatagon ringatózva az ébrenlét és az álom között: a gondolat-felhők alakjai annál jobban kidomborodtak s mint óriás ködfátyol-képek vonultak végig szemem előtt. Lelkemre e képek a látományok erejével rajzolódta le, s benyomásaik hatása alól maig sem tudtam menekülni.

Első kép.

Ős czedrusok és óriás pálmafák között sötéten dül a fergeteg. A villámpapások sulya alatt sziklák repednek szét s a dühöngő orkán őserdőköt tépdél ki gyökereitől.

E fékvesztett éjszakát kékes lánggal világítja érdeme, elérése kevesebb fölhalálást, mint tagadást igényel.

És természetesen semmi jogigényt az eredetiségre nem alkotok, a „Holló“-nak sem rhytmusát, sem mértékét illetőleg. Az első trocheusi, az utóbbi a katalektikus oktamer, váltakozva az ötödik sor refrainjében ismételt katalektikus heptameterrel s végződve katalektikus tetrameterrel. Kevésbé tudakosan, az egész költeményen keresztül használt láb-bak (a trochaeusok) egy rövid szótag által kísért hosszú szótagból állanak. A versszak első sora nyolcz ilyen lábból áll, a második hét és félből (valóságban kétharmadból), a harmadik 8-ból, a negyedik 7 és félből, az ötödik ugyancsak annyiból s a hatodik három és félből. Ezen soroknak mindenike külön véve már előbb volt alkalmazásban; s a „Holló“-nak eredetisége e tekintetben azoknak versszakokba való összeállításában áll. Semmit sem kíséreltek meg, mi csak távolról is ezen összeállítást megközelítené. Az összeállítás ezen eredetiségének hatását emelik más szokatlan s némely teljesen új hatások, melyek a rim és alliteratio elveinek szélesebb körű alkalmazásából származnak.

A legközelebbi megfontolandó dolog most már az vala, mi módon kellene a szeretőt és hollót egy-üvé hozni; s ennek első ága a helyiség vala. Erre nézve legtermészetesebbnek látszik az erdőt vagy mezőt fogadni el; de nekem mindig úgy tetszett, hogy a térnek szűkebb körülírása elengedhetlenül szükséges egy elszigetelt esemény hatásához, az mintegy a kép keretének erejével bírván. Eltagad-

meg egy szörnyű kráter kiömlő lávája. A barlangok szádánál meghunyászkodva nyöszörögnek a fenevadak.

Irtózás még nézni is az elemek e borzasztó forradalmát.

A chaosznak e szörnyű műhelyéből két férfialak bontakozik ki, mintha egy háborgó alvilág dobtá volna őket a felszínre.

Az erősebbiket Kainnak nevezte el az utókor.

A gyengébb, az ifjabb, az ártatlanabb — meghalt. A nyers erő, a hatalom, az önérdék győzedelmeskedett a gyöngédség, a szeretet és az önmegtartózkodás fölött.

A két alak csakhamar eltűnt, de az utánuk következő véres árnyakosszu sora az emberiném e legendáját, az emberiném történetévé tették.

Ősapánk gyanánt Kain maradt meg.

Második kép.

Oszlopcsarnokok illatozó árnyában dőzsölnek a hizelkedők, a kegyeslők, a munkátlanak, a kitarítottak és a gyávák.

A Pharsalus téreit égető nap perzseli; az öszszekuszált fűvet vér iszapolta be és a kiszívott hősök felett rút hollóserreg kovályog.

Hitvány csöcselék tolong a forumon s ittason eljenzí a koronát, mit szemfényvesztésül meg-megmutatnak neki.

Az Adriát hajónaszádok lepik el s Afrika partvidéke bujdosókkal népesül meg.

Elvesztett szabadságnak muló gyászából, elhullott hősök párologó véréből, száműzött hazafiak sűrű sóhajából, — e gyászából, e ködből, e párából lomhán emelkedik föl egy tergeteg, melyet trónusnak nevez a vigyorgó eseléd.

A megfertőzött tüzhely, a meggyalázott erkölcs, a kimpadra hurczolt becsület, a megvesszőzött hazafiság és az őserények megvetett hagyománya: ime a lépesőfokok föl a trónusig.

A szabad szó fáklyája kialudt; a császári korona győzött; az emberi szellem elhomályosult.

És sötétség borult a hegyekre, a városokra, a vizekre és a térekre.

hallan erkölcsi ereje épen abban áll, hogy a figyelmet összpontosítja, a mit természetesen nem kell összetéveszteni a pusztá térbeli egységgel.

Elhatároztam tehát a szeretőt lakásába helyezni, azon lakásba, melyet szentté avatott egykori látogatójának emléke. A szoba gazdagon bebutorozottnak van előállítva, a mi csak azon eszméknek folyománya, melyeket a szépségről, mint egyedül valódi költői alaptételről szólva, már kifejtettem.

A helyiség ekként meg lévén határozva, ha a madarat ide be kelle vinnem, az ablakon való bevitel gondolata kikerülhetlen volt. Azon eszme, hogy a szeretővel először azt gyaníttassam, hogy a madár szárnycsattogtatása az ablaktáblán az ajtón történt „koppanás“, azt eredményezé, hogy a halasztás által az olvasónak kíváncsiságát felkölteni igyekeztem s nem zárkoztam el azon mellékes hatás elől, mely onnan származik, hogy midőn a szerető az ajtót felnyitja s teljes sötétséget lát maga előtt, félképződésében azt véli, hogy kedvesének szelleme okozá a koppanást.

Az éjet zordonnak festettem, hogy ez által indokolva legyen, miért kér a holló bebocsáttatást, s másodszor benn a szobában levő (physikai) csönddel való ellentét hatására való tekintetből.

A madár is a márvány és a tollazat közti ellentét hatása miatt repül versemben a Pallas-szoborra; tudva azt, hogy a szobor egyenesen a madár mellett került előtérbe; a Pallas-szobor pedig választatott, mert az leginkább van a szerető tuda-

Harmadik kép.

Izzón süt a nap, és az olajfáknak nincsen árnyékuk. A lég tikkasztó, de a hegynek nincs egyetlen forrása. Golgotha csúcsa siváran mered az égnek s oldalát szürke gyászba vonja a megperzsel avar és az áthevült kötörmelék.

A nehéz kereszt nehezen közeledik a tető felé.

Jajgató asszonyok sűrű könyhullatással, rongyba burkolt férfiak vesztett reményekkel kísérik a drága fát.

Alant a városban mulat a synedrium, hetvenedik a római katona, tombol a zsarnokság és dőzsöl a bűn.

A keresztén végig csorog a megváltó vére.

Egy újítóval, egy elégületlennel, egy forradalmárral kevesebb — mondják a gonoszlevő bírák.

Egy vértanúval, egy szenttel, egy példányképpel, egy eszménynyel több — mondják a hívők.

Meghalt; és vele eltemetjük a század minden alkalmatlanságát — mondják a hatalmasak.

Föltámad; és feleletet kér a szenvedő nőért, az elhagyott gyermekért és a megigázott népekért — mondják a jók.

Pihenjünk! mondják a trónuson.

Reméljünk! mondják a katakombákban.

Negyedik kép.

A bágyadt emberiséget kalapács ütések verik föl másfélezer éves álmából. e hosszú alvó lomhán emelkedik föl fekhelyéről s látástól elszokott szemét kétes bizalommal dörzsöli.

A kis ember kezében, minden ütésnél szikrát vet a kalapács, s e szikrák tüzenél bámulva látja az ébredező, hogy hosszú álmának sötét éjjelében, megbüvölt óriásként nem tett egyebet, mint követet hordott egy égbe nyuló épülethez.

Az épület nagy, hatalmas és szilárd. Csapkézete ködbe vesz, s tornyát felhő takarja. Rendszerre biztos, izezete örökkévaló, hatása szédületes.

Mióta ember él, nem volt az elmének ennél mesteribb alkotása. Az arányok tökéletesek, az öszszefüggés természetes, és a láncz, melylyel a lelkek rabként vannak ide fűzve, láthatatlan, mert beleol-

mányosságával összhangban s másodszor magának a Pallas szónak hangzatosága miatt.

A költeménynek közepe táján is folyamodtam az ellentét erejéhez, azon czéllal, hogy a végső benyomást mélyebbé tegyem. Így a holló bemenetelének fantastikus s a mennyire csak megengedhető vala, a nevetségést megközelítő színezet van adva. „Komoran, nehézkesen“ állít be.

„A nélkül, hogy meghajolna, sem köszönve, se nem szólva, Mintha az ur ő lett volna, csak leszállt negédesen.“

A következő két versszakban még inkább szembetűnik a szándék:

A sötét madár miképp ül, nem nézhetem mosoly nélkül,
Komoly, büszke méltósággal ült nagy ünnepélyesen.
— Bár ütött-kopott ruhába — gondolám — nem vagy te kába,
Vén botor nem jössz hiába, éjjelakodból odalenn;
Szólj! neved mi, hogyha honn vagy alvilági helyeden?
Szólt a madár: „Sohasem!“

Csak bámultam e bolondot, hogy oly tiszta hangot mondott,
Bár szavában bizonyára kevés volt az értelem.

De példátlan ily madár, mely szobádba, mit négy fal zár el,
Ajtódnak fölébe száll fel, — s ott ül jó magas helyen,
S nevét mondja, hogyha kérded, biztos helyén ülve fenn;

És a neve: „Sohasem!“

A végkifejlesztés hatása e szerint biztosítva lévén, azonnal fölhagytam a fantastikus hanggal s azt a legünnepélyesebb hanggal váltottam föl, mely hang a most idézett után tüstént következő versszakban, a következő sorral kezdődik:

„És a holló ülve helybe, csak az egy szót ismételte“ stb.

E ponttól kezdve a szerető többé nem tréfál; még a fantastikusból sem lát többé semmit a holló

vad a zeneszó melódiájába, a festészet színeibe és a mysteriumok homályába.

A kalapácsütés egyre tart, s a hatalmas épület sötét fülkéi kaczagva viszhangoznak e gyárló ember vakmerőségétől. Mit akar e szegény barát? Hiszen ez az épület nem ábránd, hanem gondolat; nem ház, hanem rendszer; nem törvény, hanem erő. Azt akarja megdönteni, a mit ezerötszáz évnek okossága, számítása, rajongása és hite alkotott?

De a kalapács zaja csak nem engedi tovább aludni az emberiséget. És talpra állva így beszél:

„Jól van; e szikrák fényénél kutassunk a komor épület rejtélyei után.“

És megtalálták a dölyföt, a népbutitást és a türelmetlenséget.

Hanem az Istent nem találták meg ott.

EREDETI SZÉKELY NÉPDALOK.

— Külföldi szöveg szerinti. —

I.

Galambfalvi gátlás alatt,
Százával fogják a halat.
Faluvégi kettős csűrbe'
Ropog a táncz, ürge-fürge.

Halásznak itt is javába',
Szőke, barna szép leányra.
Kerül is elég horogra . . .
A legény ördög-pozdorja!

Kutya baja a legénynek!
De jaj a fejér szömélynek:
Egyet lépik — kettőt botlik . . .
Sirathatja akár hótig!

Héjh! ha én azt tudtam vóna,
Hogy a legény mind egyforma:
Nem busulnék éjjel-nappal,
Nem folyna könyvem patakka! . . .

II.

Hejh, ribizli, ribizli,
Be sok leány irigyl!

magaviseletében. Úgy beszél róla, mint egy „rémes, csodás, szörnyű, szikár és baljós vén madár“ — ról s „tűzszemének égését“ érzi szívében. A gondolat vagy képzelődés éme fordulatának a szerető részéről célja vala, az olvasó részéről is hasonlót hozni létre, a lelket kellő hangulatra emelni a végkifejléssel szemben, mely most már oly gyorsan s egyenesen közelgett, a mennyire csak lehető vala.

A tulajdonképi végkifejléssel — a szerető azon végső kérdésére, hogy kedvesével találkozni fog-e a más világon, a hollónak „sohasem“ feleletével — a költemény jelen alakjában, mint egyszerű elbeszélés, mondani lehet, befejezést nyer. Eddig minden az indokolhatónak, a valóznak, határai közt mozog. Egy holló, mely gyakorlat által ezen egyetlen szót: „sohasem“ megtanulta s tulajdonságának őrizete alól megmenekült, éjjel tájban, a zord vihar által kényszerítve, egy ablakon, melyből még világ csillámlik elő, bebocsáttatást kér, — ablakán egy tanulóknak, ki félig elköltözött kedveséről való álmadozásban van elmerülve. Az ablak a madár szárnycsattogatására kinyitván, a madár a rá nézve legalkalmasabb helyen telepedik le, hogy el ne érhesse a tanuló, ki ezen körülményt s látogatójának magaviseletét mulatságosnak találva, választ természetesen nem várva, tréfából annak nevét megkérdi. A holló az ő megszokott szavával, a „sohasem“-mel felel, mely szó a tanuló lelkében közvetlen visszhangra lel, ki midőn ez alkalom születte gondolatainak hangokban ad kifejezést, egészen megdöbben a „sohasem“ ismétlése fölött. Az itju

Piros selyöm ruhámot,
Barna piros babámot!

Piros selyöm keszkenyöm'
Most vötte a szeretöm,
Köröszuri vásáron . . .
Ha irigylík se' bánom.

De barna szép szeretöm --
Áldja mög a teremtő: --
Ha elhagyna valaha:
Szívem ketté hasadna!

III.

Elhervadt kertömben
A virág kiszáradt.
Elhervadok én is,
Galambom — utánad . . .

Hérvatag virágszál
Kivirul a nyáron . . .
Soha meg nem éröm:
Hogy szívem ne fájjon! --

Fejér galamb szállott
A ház' tetejére,
Feteke bánat a
Szívem közepébe . . .

Az a fejér galamb
Messze-messze szállhat;
Ajh, soha ki nem száll
Szívemből a bánat! . . .

IV.

Nem vagyok az, a ki voltam,
Nincsen neköm kedvem mostan.
Hogyha neköm kedvem volna:
Szömöm könyve ajh, nem hullna.

Könyvek áztatják arczámat,
Szívemöt szoritja bánat;
Majd elfogy a könyv szömömből,
De nem a bánat szívemből.

Hajh, szomorú, rüdeg élet!
Mivel vagyok adós neköd?
Hadd rovom le adósságom:
Hozd el várva-várt halálom!

most kezdi észrevenni a dolog mibenlétét, de az önkínzásnak emberi szomja, melyről már szólottam s részben babonás hajlama ösztönzi oly kérdéseket tenni föl a madárnak, melyek a már előre föltételezett felelet — a „sohasem“ által benne a fájdalomnak legmagasb foku kéjézetét költik fel. Ezen önkínzásnak a végső határig csapongó kedvtelével az elbeszélés első vagy előttünk fekvő alakjában természetes befejezést nyer s mindeddig a valóznak határa átlépve nem vala.

De az ily módon — bármilyen ügyesen is — kezelt tárgyakban, a körülmények még annyira élénk színezése mellett is, mindig van bizonyos merevség vagy leplezetlenség, mely a művészi szemre kellemetlen hatást gyakorol. Kivétel nélkül két dolog szükséges, először az egybefoglalásnak — vagy helyesebben, az alkalmazásnak bizonyos foka, s másodsor a jelentőség kidomborodásának bizonyos mértéke, bizonyos — bár határozatlan — alanti folyása az egészben rejlő értelemnek. Különösen ez utóbbi az, mely által egy művészeti mű megnyeri azon gazdagságot (a közbeszédből köleső-növény ezen erős kifejezést), melyet hajlandók vagyunk az eszményivel összetéveszteni. Az értelem jelentőségének túlesapongása — midőn t. i. a fölszinen lebeg az, minek a kidolgozásban mélyen kellene maradnia — az, mi prózává, még pedig a prózának is legizetlenebb fájává, teszi az úgynevezett transcendentálistáknak úgynevezett költészetét.

Ezen véleményben lévén, a költeményhez két

V.

Fejér, piros délignyiló!
A mi szép, az nem mindig jó,
Fejér-piros a te arezád,
Megölelsz te szőkét, barnát.

Szőke, barna — mindegy neköd!
Szegény legényt hitögetöd,
Hitögetöd, csalogatod . . .
Azután meg — lekaczagod.

Délignyiló — estig hulló:
A szerelmöd hamar muló.
Nem vagy virág, nem vagy rózsza;
A te neved — ördögboroda!²⁾

TINÓDI.

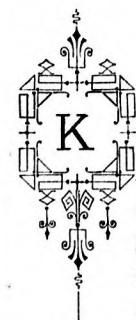
SZINTE FELÁLDOZTÁK!

Angolból.

SÁMI LÁSZLÓNÉ.

III.

(Folytatás.)

Kalára azt reménylte, hogy Alwyn beszélni fog s ekkor alkalma nyílik hangja és modora változtatásával megmutatni, hogy ingerültségét csak a mostohája elnyomása okozta; de Alwyn hallgatott, csak egy olyan szánalomteljes tekintettel nézett rá, mit alig tudott elviselni, s hogy meneküljön előle, sietve lépett a szobába.

Eleonora mosolyogva s kecssteljesen megfordult, félbe hagyva egy megkezdett darabot s a zongorától felállva, egy keskeny thea-asztal mellé ment. Alwyn közelébe ült le s élénk társalgást folytatott vele. Beszéltek a zenéről s a zeneszerzőkről s Alwyn mély szakismeretet mutatott a művészetben, ámbár maga nem játszott, a miért Eleonora tréfásan megróttá.

De a fényes kastély tulajdonságát senki sem vette figyelembe, a mint egy távoli fülkeszerű mélye-

¹⁾ Felfolyó. ²⁾ Az u. n. páfrán.

bezáró versszakot adtam, melyek jelentőségükre nézve fölmulják mindazt, mi előzetesen elbeszélve volt. Az alatt rejlő értelem először e sorokban tűnik elő láthatóan:

— Szállj tovább, szállj hirtelen,
Vond ki körmödöt szívemből, bár szakadjon véresen!
Szólt a holló: „Sohasem!“

Észre fogja bárki venni, hogy e szó: „szívemből“ a költemények első metaphorikus kifejezése. Ez a rá következő „sohasem“ felelettel, mindabban, mi előbb elmondott, morált keresni indítja a lelket. Az olvasó most már jelképnek kezdi a hollót tekinteni; de csakis az utolsó versszakasz legeslegutolsó sorában nyilatkozik határozottan a szándék, azt mint a gyászos és örökkétartó emlékezet jelképét tünteti föl:

„S barna szárnya meg se lendül, mind csak ott ül, mind csak fent ül,
Akármerre fordulok, csak szemben ül mindig velem,
Szemei meredt világa, mint kísértet rémes árnya,
S körülötte a bús lámpa fénye reszket kétesen,
S lelkem — ah! e néma árnytól, mely körülöng rémosen —
Nem menekszik, — sohasem!“

Angolból fordította:

JÁNOSI GÁBOR.

désben ült. De azért, ámbár Klárának a szive fáj, ámbár sokkal inkább haragudott reájok, minthogy társalgásukba részt vegyen vagy figyelemmel látszanék azt kísérni, meg volt róla győződve, hogy Alwyn nagyon jól tudja, hogy ő hol ül, mit csinál, hogy néz ki s miért vonult tőlük vissza?

Végre kivitték a theás-edényeket; Alwyn a zongorához ment s míg Eleonora énekelt, a kottát forgatta. Klára csendesen közeledett feléje, míg majdnem a háta mögé került. A zongora az anyja arcképe alatt volt s míg Eleonora kedves hangját hallgatta, a mint dal dal után folyt ajkairól, Klára lecsendesült s a zongora mellett levő pamlagra ledőlve, tekintetét az anyja arcképeire függesztve, ábrándozásba merült.

A zenének rögtöni megszűnése rázta fel ábrándozásából. Eleonorának kellett lapot fordítani, mert Alwyn megfeledezett kötelessége teljesítéséről.

Klára Alwynra nézett, a ki nem látszott jelenlétét észrevenni, míg halkan e szavakat nem suttogá: — Megfeledezte a régi játszótársadról.

Alwyn hátra tekintett, de Nugente asszony horgolásával volt elfoglalva, Eleonora pedig megfeledezve, vagy helyesebben mondva, a Klára jelenlétét nem tudva, egy nehéz darabnak a trilláját énekelte. Az ifju a kedvező perczet felhasználva, lehajolt Klárához s részvételjes szeretettel tekintve reá, azt mondá:

— Te azt gondold, hogy rólad beszélünk és azt képzeld, hogy gyermekkori barátod megváltozhatik irántad. Üzd el félelmedet. Bizzál barátodban, bármi történjék. Megteszed?

— Megkísértem — volt a válasz.

Alig mondta ki e szavakat, Eleonora megszünt játszani, tehát Alwyn rögtön a szép énekesnő felé fordult s megköszönte szivességét.

— És most, Compton ur, legyen szives s mutassa meg nekünk azokat az Indiából hozott ritkaságokat, melyekről ebéd alatt beszélt; kellemes időtöltés lesz azokat megnézegetni s a velük összekötött történeteket végig hallani — mondá Eleonora, a mint a zongora mellől felállott.

Talán észrevette, hogy fiatal mostoha testvére rendkívül szép és vonzó volt e pillanatban, s hogy az Alwyn szemei félremagyarázhatatlan érdeklődéssel csüngtek rajta.

Alwyn engedett a felszólításnak; s a Nugente asszony engedelmével csengetett s a legények szobájából egy cédrusfa szekrénykét hozatott be, melyet a kis társaság élénken vett körül.

Alwyn mosolyogva adta által a kulcsot Klárának, kérve, hogy nyissa ki a szekrényt s a benne levő tárgyakat tetszése szerint ossza ki.

A szekrény fedele felpattant s fonséges illat töltötte be a szobát.

Minő kincsek tüntek elő a Klára türelmetlen ujjai alatt! Indiai muslinok, fényes övszalagok, korál és elefántesont díszítmények, csinos üvegekbe zárt illatszerek, esoda finomságu selymek s temérdek olyanféle drága csecse-beccskék, miket a nők szeretnek szobájokban szétszórni.

— Gyere Klára, miután te vagy ez ajándékok teljhatalmu urnője, ideje, hogy tisztet megkezd — jegyzé meg Alwyn az Eleonora eltitkolhatatlan türelmetlenségét észrevéve.

— Úgy tudom, hogy a lotteria nyereményeket is mindig a legifjabbak szokták kiosztani — mondá Nugente asszony igen jól tettetett szivélyességgel.

— Vegyétek el, a mi tetszik — mondá Klára. Nugente asszonyság válaszon először, aztán Eleonora s a többi barátaink között osszuk ki. Oly ritkán van alkalmam valamit elajándékozhatni, hogy valóságos gyönyör lesz ily szép tárgyakat szétszórni. Édes Alwyn, nagy szivesség volt tőled ezeket hozni.

Klára egy olyan mosolylyal jutalmazta az ifjut, a milyen ritkán volt látható arczán s oly ragyogó széppé tette azt, hogy még az anyja szépségét is felülmúlta. Alwyn olyan tekintettel fogadta, mi a leány szivét felmelegítette.

Alwyn, a szekrénye drága tartalmát mohón elkapkodó nőkről, az egyszerűen öltözött fiatal örökösnek alakjára nézett, a mint az a földön ült, csak egy kis igénytelen szantalfa dobozt tart kezében.

— Mit tartasz meg magadnak? — kérde tőle.

— Attól félek, hogy hálátlan vagyok — mondá a leány — hogy szives ajándékaidat ily pazarul osztogatom. Ime, ezt a kezemben levő kis dobozt és a tartalmát magamnak tartom. Hogy kell kinyitni? Nincs kulcs benne.

— A kulcs nálam van — mondá Alwyn habozva. Óralánczáról egy kis kulcsot levéve, azt mondta:

— Azt a kis dobozt csak biztonság kedvéért tettem oda. Nincs benne semmi szép és értékes tárgy. Nem érdemli, hogy magadnak tartsd.

— A tied? — kérde Klára.

— Az volt, mig te kívánságodat fejezted ki, hogy birni óhajtod.

— Bocsáss meg, én nem tudtam, hogy ez nem volt a többiekkel szétszórható. A szép faragvány tetszett meg rajta. Ezt a gyönyörű legyezőt veszem el helyette.

(Folytatása következik.)

BUDAPESTI LEVELEK.

I.

Határozatlanul tetszik önnek, szerkesztő ur, ily rövid tudósításokat olykor irok, ismertette, a miket tudunk, de a lapok nem közlik, látunk, de sokak előtt föl sem tűnik, érzünk, de ki nem fejezzük, óhajtanánk, de tudjuk, hogy lehetlen, megrovunk, de meggátolni képesek nem vagyunk; olyau társadalmi dagueroty p-féléket, vagy a milyenek voltak Nagy Ignácztól negyven év előtt a Magyar titkok.

Mi ezéla? Hogy olvassák? . . . Hát van a magyar lapirodalomnak egyéb, magasabb erkölcsi vagy nemzeti ezélja? Életmód, pénzkérés, a fő- és consortium-érdek a második, az irodalom érdeke alárendelt, utolsó.

A királyi palotán kezdem, mely ott áll bús magányosságban, komoran, csaknem gyászolag, mint elhagyott vár. Úgy látszik, a télen nem lesz lakója. Hideg van nagyon. Majd lesz nagyobb, mint Pozsonyban volt 1741-ben s 1809-ben, itt nálunk 1866—1867-ben. A várak kibővítése ügye is elhallgatott, de nem halt el. Most Trefort miniszter terveli a várpalota duna-parti alján levő épületekbe a történelmi képek elhelyezését. Ez szép gondolat. Trefort valósítja is. Ő alkotások embere.

A várban nem rég egy pusztán álló lakház örüllő hely épületét (katona várda), a disztér déli végén, lebontották. A tér jót tágasult vele, a militarismus egy pusztával kevesebbet bir. Emlékezzünk vissza az 50-es évekre, milyen katona-világ volt akkor mindenfelé. S most mérsékelt arányokra szállott. A budai vár külső környéke ma-holnap villákká s kies lakhelyekké alakul át.

A várban a katonaság ma a végpontokra, a szélekre vonult. Északon a Ferdinand-laktanya, délen a királyi lak csekély helyőrsége képviselik. Na még a közepén a m. kir. központi állampénztárnál és gróf Edelsheim Gyulainál is, az uri utcában,

van egy száz katona. Magyar ezredbeliek természetesen, a magyar király lakvárosában úgy is illik. Azt mondják, királyunk előszeretettel van a magyar ezredek iránt s legjobb katonáinak hiszi. Fel-tűnő a várban a papság s templomok csekély száma. Első a királyi palotabeli kápolna, második az ágostai hitvallásuk kis temploma a disztér déli oldalán, harmadik a restauratio alatt levő Mátyás-templom, utolsó a helyőrségi templom (Garnisons Kirche) a Ferdinand laktanyánál.

Hová lett az a sok szerzetes és világi pap és apácza, a kik 2—300 év előtt a legszebb helyeke lakták s roppant palotáikat építették? a karmeliták, Ferencz-rendiek, Paulinus-ok stb.

Zárdáikban ma a várszínház, pénz-, belügy- és közoktatásügyi miniszteriumok vannak. Ne gondolja az olvasó, hogy ezzel oly csekélység van mondva, mint a mily rövid az.

A pénzügyminiszterium két akkora palotát foglal el, minő a nagy kaszárnya és gr. Bánffy-ház Kolozsvártt. Ezernyi hivatalnok van. Iszonyu kiterjedésű helyek azok, a hol Magyarország összes állami jövedelmeit es kiadásait, activait és passivait kezelik. Egyik, a hol az államtitkár van egész legiot tevő tisztviselőivel, három emeletes palota, melynek különböző hivatali helyiségei, bejárata s megtekintése egy órát és egy ott tökéletesen tájékozott kalauzt bizonyosan kívánna.

A másik, hol a miniszter hivatala van, egy emeletes, de valóságos labyrinthus beosztású palota, nagyszámu tisztviselőivel.

Szőrnyű nagy kiterjedésű a belügy- és valóságügyi miniszteriumok palotája, egymással összefüggésben. A tisztviselőknél itt is alig van szerezés. Tömérdek papi czella, dormitorium, étterem, egykori hall-termek, egy megszüntetett templom helyére új boltivezéssel hivatali irodák állítva; csak a fedél mutatja, hogy ott egykor imádkoztak. A belügyminiszteri palota részben új épületű négy emeletre. Imposans külsője s czélszerű, csaknem fényűző belső beosztása van.

A pénzügyminiszteriumnál az olvasó bizonyára gróf Szapáryra, a miniszterre gondol. A mit a hétfejú sárkányról gyermek-korában hallott, mely okádjá a tüzet s Afrika hyenáiról, melyek elnyelik a közelükbe jutott állatokat; mind kevés hozzá képest. Gróf Szapáry mindig pénzszerzésen töri fejét, állandóul adókat tervel, örökké többet kíván kiróni és bevenni, de a kiadástól iszonyodik. Sárkányőre ő a magyar állam vagyonának. Mindig mosolyg, örök-vidor, soha sem csügged el, minden elmenőt megnéz szabadon tova robogó kocsijából, minden őt köszöntőt visszaköszönt. De ne fizessen csak, kérjen adóelengedést vagy valami befektetésre pénzt, már akkor vége a barátságának, de akkor sem a jó kedélyének. Az ő nagyuri keresetlen elegantiájával mondja meg kétségbeesítő válaszát, hogy az nem lehet. S ha valaki választási vagy hírlapi megtorlással fenyegeti, egész hidegen viszonzozza: álllok elébe! Jó, de kegyetlen embernek mondják, a kinek nincs szive, a ki a részvétet nem ismeri, a kit a köny meg nem indit, a panasz mulattat, a fenyegetés daczosabbá tesz. Elve az, hogy mig Magyarország pénzügye egyensulyba nem jó, addig semmire, senkire nem hallgat, mint Tisza miniszterelnökre és kötelességérzetére.

Ilyen a magyar pénzügyminiszter.

Tisza, a belügyek minisztere és miniszterelnök . . . Ez is egy különös ember. Ez, mint az óra, oly pontosan eljár immár kilencz év óta, százfélé naponkénti dolgában, ritkán késik el, mindent megolvass, mindent tud; a kit balul vagy hiányosan informálni nem lehet, ha előadója levéltárczá-

jában felejt vagy egy döntő tartalmu iratot, azonnal észreveszi, előkeresteti, elolvastatja s az adott véleményt ahoz módosíttatja. Nagy ideje, hogy kormányoz, de tudja is csinját-binját mindennek. Magyarország összes közigazgatási, politikai, törvényhozási, sőt justitiai kérdéseivel is tisztában van. Előtte nem lehet mást mondani, mint valót, egyebet ajánlani, mint törvényest, lehetlen elterelni valamerre a kérdéseket. Roppant emlékező ereje s hatalmas felfogása. Merő káptalan . . . Ha valaki igazságát előtte világosan kimutatta, bizonyosan meg is nyeri. Csak egy Achilles-sarka van, a politika. A politika nála olyan, mint a mathesisban a + —, a tényező számok, a 2+2=négy. Ha politikai érdek valami, ha állami postulatum, már akkor vége az egyéninek, az igazságnak a politika előtt engedni, hajolni kell, ha törni nem akar. A politikai nagy érdekekért ő rendkívül sokra képes, csak egyre nem: Magyarország alkotmánya gyöngítésére. Tisza egész nap utazik, élete folytonos vándorlás különbözőféle igazítandói helyeire. Kocsija sebesen rohog, már arról ismerik mindenütt. Ő egyik szögletbe huzódik, senkit sem lát meg, hiába köszönnek neki. Ő hajt, mert siet, mert sok dolgot kell végeznie. Reggel elnöki titkára s tanácsosai adnak elé előtte, azután a belügyminiszteriumi előadó és főrendőr minisztertanácsos referál; kihallgatásokat ad; 11 felé a parlamentbe siet, beszél 4-szer, 5-ször is, 1-kor, fél kettőkor a belügyminiszteriumba hajt s ott adnak elé neki osztály- és minisztertanácsosai 3—4 óráig. Ekkor ebédel, sokszor a belügyminiszteriumba másodszer is bemegy s elvégzi tárczája 60—70 ezerre menő ügyeit, néha öste 8—9 óráig marad benn; máskor oly időben minisztertanácsot tart, vagy párt- és biztossági gyűlésekbe látogat el, este pártclubba vagy casinoba, szerdán délutáni 5-kor rendes kihallgatást ad 30—50 kérőnek.

Ez a miniszterelnök élete, bécsi újait érintetlen hagyva.

Tisza miniszter a kihallgatásoknál egészen szótlán, egy hang és mosoly nincs ajkán, csak rászegzett figyelemmel, hideg arccal nézi a beszélőt, kérő legyen vagy informáló. Ritkán tesz egy kérdést, de ő soha sem nyilatkozik. Beszéllet mást, s utójára: megfontolom s a mit lehet megteszek — mondja s az audientának vége. De a mit határozottan, diplomatisálás nélkül ígér, azt minden körülmények között teljesíti. Hivatalán kívül, családjá körében vidámnak, kedélyesnek mondják.

Ez a magyar fizetés nélküli belügyminiszter. Igen, mert a tárcza évi 12 ezer forintját ő nem veszi.

Egészen más Trefort. Mozog, mint a keneső, szemei villognak, minden arcizma mozgásban, fejét gyakran fölveti; jár-kél, kezét ad, karon fog, mindent megigér vagy azonnal megtagad; vidám, élces, nyájas, néha ámitásig. Tudom, ismerem édes barátom! Meglesz, megteszük, ne búsuljon, menjen haza vigasztalódva — ezek szavai. A kérő elragadtatva hagyja el. Pompás ember ez a miniszter — felemelt kebellet mondja ismerőinek . . . Alig néhány nap s kiderül, hogy mindebből egy jotta sem teljesült, sőt épen ellenkezőt tett maga a miniszter. Miért? mert így látta jónak vagy így informáltatott, néha erőszakoltatott.

De mint az északi csillag, mindig az ég neki kijelölt pontjára tart: úgy Trefort változhatatlan irányu pontja a magyar nyelv, a magyar tudomány, művészet, nevelés és oktatás nagy kérdései! A magyar állam megszilárdítására, magyar műveltség állandósítására olyat nem ajánlhat senki, hogy ő melegen ne karolná föl, meg ne fontolja, s ha

lehet, meg ne tegye. Egyetem, gymnasium, polgári- és realiskola, népoktatásügy, festészet, szobrászat, hazai ipar stb. stb. lelkének egyformán ápoló kedvenczei, valóságos hálványok, miknek bármit feláldozni kész. A sok művelődési intézet, mit ő Magyarországnak állított, dicsőségei lesznek nevének s miniszterségének. Aztán magyar lelkestől-testestől, nem fél a nemzetiségektől, a magyar állam jogait nálánál senki hathatósabbban nem érvényesíti. Európai műveltségű férfi: műértő, mintegy olasz, szellemes, mint egy francia, langoló lelkű, mint a magyar. E három derék nemzet legszebb tulajdonait apró gyöngeségeikkel egyesíti magában.

Im a magyar cultusminiszter croquis-rajza.

JAKAB ELEK.

Az Ötvös-mű kiállítás.

Szokássá vált barbáruak szidni a magyart, s azt állítani, hogy nincs iparunk, irodalmunk és művészetünk. Nos és mit tett a nemzet, hogy mind ezt megecsífolja?

Mintegy három éve könyvkiállítást rendezett s megmutatta a világnak, hogy a legrégibb időtől fogva nemzeti életünknek virágzó iparága volt. A háziipar-kiállítás igen kedves képét adta a magyar nép beléletének.

De mindennél inkább bizonyítja a külsőleg úgy, mint lényegében fényesen sikerült Ötvös-mű kiállítás, hogy Magyarországnak ősidőktől fogva nemcsak a természet árasztotta mindenféle bőség-szaruját, hanem a különböző népfajok, a rómaiaktól a magyarokig, mindig arra törekedtek, hogy az életet a széppel ékesítsék, a természetet kulturával nemesítsék.

A budapesti nemzeti muzeumban fény és pompától csillogó termekbe lépünk. A falakat a festészet remekei díszítik. De vizsgaszemünk nem ezeket csodálja, — az eset varázsa elhalványul a valóság csillogásától és szinpompájától. A mi után a népek szive mindig vágyott, a mi mint tündöklő, kísértő daemon annyi vizsalyt okozott az emberek között: arany, ezüst és drágakő, milliónyi értékben díszeleg, elragadó alakban és mérhetlen teljességben.

Az Ötvös-mű kiállítás előnkbe csillog, mint egy magyar Niebelungkincsnek egy darabja. Mert az egész kincsalmaz, mely élénk tárul, hazai eredetű — és mégis kis töredéke annak, a mit a királyi fényes udvarok, a templomok és főuri kastélyok rejtettek hajdan. A világtörténelem viharja nem egyszer kegyetlenül seperte el áldott rőtjeinket, a századok megfejthetetlen geniusa újra és újra visszavetette hazánkat kulturtörékvéseinek fejlődésétől.

De a barbár elzüllik, elvész az élvek túlságos teljében, — a civilizált törzs dolgozik és formázza, nemesíti a véletlen adományait. Királyaink fejedelmek, főpapok és főuraink mindenkor nem esupán a nyers pompát kedvelték, de elárulták azt a széppérezéket, mely a mindennapi élet egyes tárgyait is aethetikus alakba kívánja önteni. A magyar műiparnak gazdag történelme van. E történelem nincs megírva még, de fényes lapját képezi az Ötvös-mű kiállítás. Tárgyai több századból valók és kétséget kizárólag mutatják, hogy a műipar mennyire el volt terjedve már a hajdankorban.

Mindjárt az első megtekintésnél két nagy osztályba sorozhatjuk az egész kiállítást: egyházi és profan tárgyakra.

Az áhitat érzi az isten létét, a képzelet ne-

vet ad a névtelen érzelmenek. Hit és művészet közös kehelyből születtek s később fejlettek külön életre, ép úgy, miként a vallás és bölcséletnek gyökere egy volt, mig antagonistákká lettek.

Az egyház megszépítette az egész életet. A templomokból legfőbb építészeti művekké alkotta és megnépesítette szobrokkal és képekkel, minden egyes tárgyat, az oltárképtől a lábszámolyig, szépnok alkotott.

A főosztály czikkei szép sorban tömörülnek egymás mellé. Keresztek, kelyhek, monstranczok és püspöki botok, gyűrűk s ereklyetartók úgy tűnnek fel, mint a melyekre nemes érzet és drágakövet, gazdagsággal és izléssel egyesítve, stilszerűen alkalmazott a művészet. Közel 200 kehely, 120 pástortbot tartja fogva a szemet, egymástól különböző, de mindig gazdagon és mesterileg ékítve.

Kiváló szép egy kis kehely szinaranyból, a pozsonyi ferenczrendi atyák tulajdona, azután Forgách Ferencz primás nagy kelyhe a 17-ik századból. — mesteri zománcz munka drágakövekkel és színes zománczokkal ékítve. Már e két darabon is meglepően tűnik fel, hogy elődeink mily nagy tökélyre vitték a zománcz munkát.

A modern iparnak a zománcz mostoha-gyermeke s a jó izlésnek barátai mindent elkövetnek, hogy a szép műfajt új életre keltsék. Remélhető, hogy e kiállításnak gazdagsága a zománcz-művekben, ékszerészeinket sarkalni fogják, hogy újra műveljék a művészetet.

A legérdekesebb és legfeltűnőbb tárgyak az egyházi osztályban a hermes-ek, életnagyságnál nagyobb mellszobrok ezüstből, aranyból és drágakövekkel, filigran- és zománcz-munkával. Egy ilyen csillogó mellszobor megkapó és vetekedik a márványszobornak szép egyszerűségével. Elhez fűzi a képzelet még az áhitat érzését is, minthogy a fő üre rendszeren az illető szontnek, kit ábrázol, valamely esontját rejtí magában. Szent István és Szt. László hermesei válnak ki a kiállításon.

A három utolsó terem profán tárgyai, edények s ékszerekből állanak. Az edények között vadász-eszközök is láthatók. A szem bő táplálékot nyer körülbelül 300 arany billikom nézésén s a számtalan evőeszközön. Igen eredeti és meglepő a harmadik terem faldisze. Az egész fal t. i. főszből öntött és csinnal felkantározott löfejekkel van beaggatva.

Az ékszerek osztályában első hely illeti meg a koronákat. Kettőt Székesfehérvárról találtak III. Béla király és neje koronáit, ezüst pántok keresztekkel, a harmadikat a Margitszigeten, egy mást Nagyváradon az Anjou-korból lilimokkal ékesítve. Végül Boeckay István koronája, melyet mint görög császári koronát Achmed szultán küldött a fejedelemnek és lengyel királynak.

A koronák mellé sorakoznak a többi ékszerek, u. m. számtalan tűk, fülbevalók, pántok s nyakékek, mindannyian gyönyörű zománcz munkák. Egy tábla cameeákból, bizonyára érdekelni fogja e műfaj kedvelőit.

Ékszer és műtárgyak között áll egy mester-mű, t. i. Cleopatra szobra, az Eszterhazy kincstárból, postamentuma egy arany satyr, mintegy méter magasságban. Valószínűleg a híres Jamniz munkája s pendant-ját Rotschild báró kétszázötvenezer márkáért vásárolta meg.

IRODALOM.

A polyglott lap.

A mi helybeli soknyelvű lapunk kiválóan érdekes irodalmi jelenség. Komoly értéke van. Nekünk csak most lehet alkalmunk e lapról írni, mert csak két hava létezőnk, de a lap több figyelmet érdemel, mint a melyben részesítik. Nem a lap élén kitett motto (Schiller kozmopolita nyilatkozata Körnerhez írott levelében), sem a szerkesztők dr. Brassai és dr. Meltzl bámulatos összeköttetését tanúsító sociorum operis fényes névsora, de azon beható kritikai szellem a philiszter aesthetika chablonjaival merészen szembe szálló önálló, bár nagyon alanyi aesthesis, de magas szemponthól lehet-e másként? teszik e lapot nagyon értékessé. Szerkesztőségünkhöz a XI. kötet III. és IV. száma jutott és mondhatjuk, rég nem élveztünk oly szellemi élvezetet, mint e számok elolvasásánál. Egy francia, egy olasz értekezés után, következik egy észrevétel a jelenkor rimkórságáról, melynek sulya van. Készséggel írjuk alá a következő megjegyzést:

„Hadd rimeljen a szerelmi dal, hadd csengjen, bongjon a lágyság, tündéres báj, olvadozó értelem hangja, de a szenvedély zúgó hullámverésében nincs helye a rimnek. (Petőfi: Örült, Világosságot, Utolsó ember, Goethe: Prometheus stb.) Hadd csengjenek a Shakespeare Romeójának és Juliájának áradozó vallomásai és onyelgésai, hadd rimeljen a végső sorpár egy monolog, vagy egy hosszabb gondolatszakas végén, mint a zenében is a befejező zöngék, vagy szakaszok többször ismétlődnek (zenei rim), vagy az épület befejeződő részeit kettős-kettős oszlop tartja, de mire való egy hosszú eposzon át, bármily helyzetben s körülményben, szakadatlan, minduntalan rimeltetni a sorokat?

A classikai nyüg alól a népies szabadság sikjára menekültünk; de a mint a jelek mutatják, kezdünk itt is tulságba esni. Legalább a rim tulságos használatát, sőt fontos tényezővé emelését, egy ilyen jelnek tekintem.“

Ezután Petőfi Felhőt kezd meg a lap francia fordítással párhuzamba állítva közölni és Petőfi emelkedett pessimismusára, tisztult és holdvilággal és könyekkel saturált világfájdalomtól ment mély világ-bírálatára vonatkozó szellemes apereuekkal kísérve. Általában e megjegyzések tudományos jellegűek, de több gondolatot ébresztenek, mint systemat adnak. És ez így van jól.

Grau ist alle Theorie . . .

Azután a Petőfi és Kolozsvár cz. alatt megemlékezik a Tigris és Hiéna kolozsvári előadásáról, mely darab Budapespen nem kerülhetett színre, a lap sejdítése szerint azért, mert Szigligeti gátolta meg, ki már foglalkozott e drámai anyaggal, melyet a Trónkeresőben földolgozott. E megjegyzést tulzottnak és a Trónkereső keletkezési idejét tekintetbe véve, igazolhatónak nem épen találjuk. Annyival ügyesebb a kommentár, melylyel a lap Petőfinek Kolozsvárról írott költeményét ismeri. E sorokat:

„El innét, sőt ép azért el,
Hogy a megszokás utol no
Érjen prózai kezével.“

egybevetti Göthe e szavaival:

„Szép napokra emlékezni
Ennél nincs nehezebb semmi.“

Büszke lehet Kolozsvár, hogy Petőfi drámáját színre hozta, mondja az Acta lit. un.

Nem méltán büszkélkedhetik egy egyszerű kolozsvári lap, hogy egy Minckwitzől hoz Pindarfordítást (Az I. nemei ódafordítását)?

Petőfi „Örült“-jét provençali tájnyelven adja Jean Monné. Az apróságok is mind érdekesek. Van még egy nagyobb cikk is a praefixokról. Ajánlom e lapot olvasóink figyelmébe.

—S—N.

Az erdélyi Múzeum-egylet

bölcselet-, nyelv- és történelem-tudományi szakosztálya.

A szombaton tartott rendes havi szakülésben Hegedűs István lapunk főmunkatársa és dr. Ferenczi Zoltán polgári-iskolai igazgató tartottak felolvasást. Előbbi felolvasta: „Korunk árnyai“ cz. értekezését, melynek kivonati közlését mellőzhetjük, mert egész terjedelmében fogja lapunk közölni.

Ezután dr. Ferenczi Zoltán adta elő észrevételét Bánk-bán jelleméről Katona József tragoediájában. Felolvasó meggyőződése szerint Katona főjellemeinek előképét Shakespearenél kereste, s ha ír több tragoediát, bizonyosan magyar hősökön mutatna volna be a Shakespearenél talált szenvedélyek pusztító erejét.

Ennélfogva Bánk jellemének előképe Hamlet volt; de csak a szavakban s nem a tettekben való elhatározottságra nézve. Mert Bánk beszédében bölcselkedőnek, tinődőnek látszik: de soha sem az a tetthen. Ennélfogva világosan ellentétben áll a beszélő Bánk a cselekvő Bánkkal. Továbbá Katona különböző indokok összevegyítését alkalmazván, Bánk jellemében sokszínűség van, innen következtetés és ellentmondás. Innen van, hogy mind-egyre ki-kizökken jelleme, mondhatni a szenvedélyek más-más medrében halad.

Innen van az is, hogy Bánk néha oly hirtelenkedő, szenvedélyes, megfontolatlan a nyilatkozatokban, mint majdnem természetellenes egy Nádornál s viszont gyakran a szenvedély magas hullámai közt is oly finom bölcselkedő, eszélyes, megfontoló s magán uralkodni tudónak látszik, mint akár a túlmivelt dán herceg.

A szakülés végeztével zárt ülés tartatván, bejelentettek az új tagok, majd az alelnök és választmányi tagok választattak meg. Alelnöknek dr. Felméri Lajos kiáltatott ki, választmányi tagoknak pedig dr. Szamosi János dr. Ferenczi Zoltán és Hegedűs István választattak meg.

SZINHÁZ.

Cecil házassága.

Csiky Gergelynek e nagy port felvert modern társadalmi drámája színpadunkon a múlt szombaton, vasárnap, hétfőn egyvégtiben került színre. Sokát készültek e darabra, várakozást is költöttek. Elmondom, mily benyomást tett rám.

Csiky e darabjában mélyebben érinté a társadalmi élet problémáit. Nem csupán a nyomorúságos létért való küzdelem felszínes, anyagi képet, mint az új, a hasonlíthatatlan realis iskola tanítja és hirdeti: „egy darab életet“ tár elének, de rajzolni kezdi ez élet hatását, a szív, a kedély megsemmisíthetetlen, örök érzelmeire, ez érzelmek beléletébe enged egy-egy futó pillantást, de tartózkodik mélyebben behatolni, nehogy unalmassá váljék. A felvonásnak csattanósan kell végződnie; ha nem siet ki a lélektani complexumokból, még végtét kell vetni a felvonásnak éclat nélkül. Cecil nemes kedély, kit áruba bocsátanak, mint eladó

portékát és vásárolnak rajta . . . rangot. A régi az ismert mese a bourgeoisie életéből. Cecil rájön a szörnyű műveletre és szerencsétlennek érzi magát, mert az, kit magasra helyezett, mert a szerelem átalakító lelket átteremtő hatalma épen abban áll, hogy az eszményítés kifogyhatatlan erejét kelti föl a szívben, azt a kalmár élet zsibvásári sorába látja lesülyedni. Nem tudja még, hogy egy könnyelmű, léha apa által tönkretett család érdeke rántja alá. Másfelől Radnóthy báró, Cecil jegyese egy korábbi vétkes szerelem átkával szívében lép e frigyre. Ez átok az esküvő után rászakad. Gerezdí, a dühös férj, ép ekkor tudja meg: ki vetélytársa és elég nemtelen módon leplezi le Cecilnek is e viszonyt, nem elégedvén meg az elégtétel adással, melyre László kész. Cecil keblén e seb az első, a súlyosabb a második, mert váratlan kézből: forrón szeretett atyja, Gábris Kristóf, kezéből kapja. Megtudja, hogy ép atyja volt a kegyetlen hitelező, kinek a Radnóthy-ház áldozatul esik, mely áldozat váltsága a kereskedő hiuságának hízog vásár. Ekkor Cecil előtt az a lesülyedt eszmény újra emelkedik. Mily nemes vonás, a nyárs-polgáriás felfogástól mily messze áll László . . . hallgatása. Ó nem árulja el Cecil atyját. Minő nagy, mondhatni éles ellentét e nemes eljárással szemben a Gabrié, ki az öreg Bogdán bécstől, ez eredeti szamosújvári örmény alaktól megtudván a László és Gerezdí közt végbemenendő párbajt, rendőrség által hiusítja meg, mert ő — mint maga mondja — kereskedő és nem érti azt az uri tempot, hogy leányát a menyegző napja után özvegygő tegyék. Cecil kénytelen pirulva érezni, hogy mily igaztalan volt László iránt. Már-már azt hinnék, hogy a két szerető lény ekkor a kölcsönös megaláztatás tüzeben kitisztult szívvel egymást megérti, fölismeri . . . de Csiky jónak látja még egy felvonásban a válóper kínos és kellemetlen folyamatát is jelenetezni, mely alatt Radnóthy Farkas, e léha, semmirekellő ember még egyszer megkísérti vásárt csinálni a párbajban veszélyes sebet kapott és sebéből alig-alig lábadozó László szívére. Ugyanis Gerezdiné mégis elvált férjétől. Gerezdiné gazdag. Tehát kész a terv-kovács apa terve. Ha válik az egyik, ott a másik. Egy véletlen — jobban mondva Csiky ügyes keze úgy akarja, hogy a válóperhez szükséges okmányt Cecil épen azon látogatásra is elviszi, melyet a jószívű Bogdán bácsi intriguajára — milyen megható ügytelenséggel csinálja ezt! — a tanfelügyelőnél tesz, ki végre mégis a Cecil pártjára kel és bátyjával akarja összehozni, mert női tapintatával észrevette, hogy az egymást gyötrő szíveknek csak egy meghitt óra kell, hogy újra összeforranak. Ez fogásnak erős egy fogás, de meglepő és hat. Radnóthy Farkas tehát a tusakodó asszony tépelődését, kételkedését felhasználja arra, hogy elhitesse vele, miszerint a párbajt László Gerezdiné iránti szerelemből vívta. A csel, Farkas ur mentő eszméje, melyet a tönkrejutott család legnagyobb zavarában talál ki Farkas ur, de titokban tart, melyet a tanfelügyelő ur bölcsesége másként megoldani nem tud, minthogy apósa bizonyára a luterira tett, sikerül. Cecilt ki is tűzné már a Radnóthyak köréből, a résztvevő Fanny karjaiból, ha . . . nem volna egy jótékony deus ex machina: az öreg Radnóthy, László nagyatyja, ki jellemes, előkelő és igaz gentleman. Ez örökdió Cecil boldogsága felett és keserű tapasztalatokból tudja, hogy egyetlen veszély Cecilt csak hitvány fiától: Farkastól érheti. Megjelen a döntő perczen. Visszatarja a távozni kész Cecilt és épen jókor, mert László nemes büszkeséggel utasítja vissza

atyja alkuját . . . Lászlót a felindulás csaknem eszméletlen állapotba juttatá . . . Elég volt a gyötrellem e szövevényes egymásutánja, hogy e két lélek egymást feltalálja. Érinti tehát e mese a lelki világ rejtettebb érdekeit. Sietve vonul át a szív mélységein. Csiky ott szédületet érez. Shakespeare sas szárnya neki nem adatott . . . De Csiky érdekelné tud. Mellékalakjai — bár hajlanak a karrikaturára — élnek, mozognak. A realis élet képei nem is hűtlen hívek, de a másolatok vagy bohózáti vonások erős mázolásai. Nyelve Cecil ajánain zengzetessé, lelkessé válik. Szini Bogdán igaz genre alak. Töröl metszett erdélyi örmény. Főresvári tanfelügyelője karrikatura és épeu ezért túlzott, de mulatságos is annyira, hogy a közönség minden érzelmes hely után nevetni volt kénytelen mélyebb igazság nélkül. Csiky drámai jelenetek sorozatát írja. Jelenetei kezdenek különállókká válni. Akár felolvasásokra oszthatná fel. Egy pár szó szellemes bevezetés után tökéletesen értenők. De azért száz szónak is egy a vége: ez idő szerint a szinpad hatása titkát úgy őrzi összes drámáiról Csiky Gergely, mint a mesebeli Gagyi gazda bűbájos skatulyáját, melyből szolgálattész óriások ugráltak ki. Ez óriások még csak neki jelennek meg. Ügyeljen a skatulyára!

Kölcsönkért feleség.

Maurice des Valiers egy ötletet dolgozott föl mulatságosan. Jó tréfát adott. Nem is volt több nagy-ravágyása. Ezt jól és ügyesen adta. Nincs unalmasabb dolog, mint az a felfogás, mely pedant a bölcsességével latolja meg egy pár jó perczenek élvezetét. Hogy Valiers urnak nem volt ideje pedant a carcassene-i „sas“ alakját még jobban kizsákmányolni, csak azért tudnék rá nevető kedvemben boszankodni. De nem pompás vonása-e a női sziv játszásának az, hogy a kölcsönkérés megadására legelőbb az asszonyka állott rá? Pedig furesa egy kölcsönkérő vala Gontran ur. Nem többet, mint barátja Rissolin fiatal szép nejét kérte kölcsön 48 órára és pedig ép az új pár örömmünnepe: a keresztelén. Nagy oka volt rá Gontran urnak, mert nagy bolondot csinált. Nagybátyjának, ki unoka-öccsétől határozottan megköveteli, hogy nősüljön meg, különben havi pénzét nem küldi, azt írja, hogy megnősült és el is küldi az öreg tengerésznek . . . a Rissolin nejének arcképét, mitnha ez az ő nejeé volna. Mint mennykőütés csap be a nagybácsi. Megérkezik Parisba. Mit volt mit tenni, mint a tréfát tovább tizni, addig, míg Rissolin, kit a saját nejjével bizalmaskodásért még párbajra is akar hivatni a nagybácsi, megelégteli a komédiát, mely őt elváltatja egy kis időre forrón szeretett nejétől. Képzeltetni, hogy e tréfa mennyi bolond situációt idéz elő. A nagybácsit jól mejárattják, megkínözzák. Még érdekesebbé teszi a félreértést, hogy a feleségkölcsönzés még Edithet, Rubatoul (a nagybácsi) leányát is zavarba hozza. Edith szereti Gontran, de a nagybácsi őt a carcassene-i „sas“-hoz akarja kényszeríteni, mert ennek hasznát veszi, hiszen a becsületrend lovagrendjét, mely vágyai netovábbjától megszerzi a ministerium, hol állítólag befolyása van. A végén Gontran kapja meg a prefeti állást, kitől a becsületrend lovagrendjének ajánlása függ. A „sas“-t kinevetjük, Gontran ur boldogságának örvendünk. Egy szóval mulatunk.

BAYARD.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárt, 1884. február 23.

— DR. ÓVÁRI KELEMEN DERÉK EGYETEMI TANÁR NEJÉT súlyos csapás érte. Édes anyja Vikol Gergelyné született Vertán Anna, e nemes érzésű és köztisztelőben álló nő gyors fejlődésű tüdőgyulladás áldozata lett. Temetése ma délután 4 órakor lesz. Áldás poraira!

— SZÍNHÁZUNK SORSA FŐLÖTT EGY A BELÜGYMINISTER által összehívott enquette döntött közelebről. Városunkból ez enquetteen hárman vettek részt; gróf Eszterházi Kálmán, dr. Szász Béla és dr. Groisz Gusztáv. A legújabb versiot a zártkörű tanácskozás felől fentartással közöljük. E szerint tervvel az enquette tagjai közül ketten állottak elő: Paulay Ede, a budapesti színház művezetője és dr. Szász Béla. Szász Béla terve mellőzésevel az enquette a Paulay indítványát fogadta el változatlanul. E szerint a színházi választmány hármán és intendatúra felosztásával egy fizetéses és felelős intendans veze tésére bizatik, ki azt az eddigi szubvenzio mellett igazgatja. Teljes drámai és népszimfütársulatot szerveznek, kültíválni fogja a színház az operettet és operát is, de külön teljes operatársulat nem szerveztetik, hanem felváltva a fővárosi opera küldi le időnként szerepelni elsőrendű tagjait. Továbbá a színház, a belügyminiszter egy régi terve szerint, összeköttetésbe hozatik a budapesti nemzeti színházzal és főképp a színképezdével, hogy esetleg a színképezde tehetségesebb növendékei, kik még nem bírnak kellő szinpad gyakorlattal, itt helyet találjanak és ne kerüljenek olyan vidéki társulatokhoz, hol elrontják izlésüket s megtelnek ferdeséggel. Tehát ugyszólván színházunk előiskolájává válik a budapesti nemzeti színháznak. Ilyen igazgatással marad a színház az 1885-ik évig, mikor bérlőnek adják át, ki az államtól 15,000 forint segélyt fog huzni.

— ÁLARCOSBÁL A SZÍNHÁZBAN. A MÁRIA-VALÉRIA árvaház választmánya jövő hó 4-én álarcosbált rendez a színházban. Öszinte örömmel üdvözljük a választmányt ezen életre való elhatározásért s azért, hogy az élosakkjátszmával álarcos táncvizalmat kötött össze. E mulatság, eltekintve attól, hogy ugyszólván az újdonság ingerével bir, igen élvezetes lesz, s így bizonyára a jótékony célra is jelentékeny összeget fog jövedelmezni. A rendezőségnek a bála vonatkozó jelnetése így hangzik: Előleges jelentés. Van szerencsénk tisztelettel értesíteni a n. é. közönséget, hogy folyó évi márczius 4-én a nemzeti színházban a „Mária-Valéria Árvaház“ javára, rendkívüli bérlésünetben jelmez és sakkját szma és tableauxval egybekötött álarcos táncvizalmat rendezünk; tisztelettel felhívjuk tehát a t. ez. páholyjogtulajdonosok és bérlők becses figyelmét, hogy folyó évi február 25-ig bezárólag jegyeik megtartása iránt méltóságos Zeyk Józsefné öngagságánál (külmonostor-utca Zeyk-ház) jelentkezni sziveskedjenek, hogy az előjegyzésbe vettek is kiélgíthessenek. Helyárak: közép- és alsó páholy 6 frt, felső páholy 4 frt, emeleti erkélyülés 2 frt, 50 kr. másodemeleti zárt szék 1 frt, karzati ülőhely 80 kr., karzati állóhely 40 kr. Külön belépti díj: 2 frt. Megjegyzés. A külön belépti díj, 2 forintot mindenki, a ki a színház előcsarnokába belép, személyenként fizeti. Kivételt csak a karzati ülőhely és állóhely közönsége képez. Tisztelettel, A „Mária-Valéria“ árvaház rendezősége.

— SZÁSZ GERŐ NAGYSZABÁSÚ MŰVE RÓLANDNE szinpadunkon közelebről fog szinre kerülni. Mi, kiknek van szerencsége e költői alkotást ismerni, a darabnak nagy hatást ígérünk.

— LÁNYI ERNŐ SZÍNHÁZUNK DERÉK KARNAGYÁTÓL. „Kolozsvári nóták“ czim alatt hét eredeti magyar dal jelent meg a budapesti „Harmonia“ kiadásában.

— A JÓKAI PÁR KASSÁN. JÓKAI MÓRT ÉP OLY ÜNNEPÉLLESSÉGGEL fogadták, mint nejét. — Jókainéknak a „Coriolan“ előadása kezdete előtt nyilt szinpadon nyujtották át Kassa város emlékét, mely sötét piros bársony vánkoston habérkoszorú, brillant broche-sal; az aranyrojtos fehér selyem szalagon a következő felirat van: „Kassa város közönsége — Jókai Laborfalvy Rózáknak.“ A joghallgatók kék selyem vánkoston ezüst habérkoszorut adtak át, melynek vert arany szalagján felirat van bevésve. A színészek a babérkoszorut, Csóka igazgató pedig 12 személyre ezüst evőeszközt nyujtot-

tak át. A művésznek ezenkívül Dvortsák Gyula „Emléklapok“ czimű ez alkalomra irt művének egy diszpéndányát adta át és Weber Károly kassai kar-nagy ünnepi indulóját.

— A HIMLŐLTÁS KÖRÜL HUSZONÖT ÉVI TAPASZTALATÁRÓL irt egy szakszerű értekezést helybeli derék városi orvos dr. Bartha János és adta ki a muzeumi orvos-történettudományi szakosztály. Ez értekezés külön nyomásban is megjelent. Érdekesnek tartjuk a következő statisztikai adatot: 1872-ben a himlőben meghaltaknak 72%-a nem volt beoltva. 1882-ben 78%-a. Bartha a himlő védképességét erősen vitatja. Az oltásra nézve 12 szabályt állít fel, melyek közül különösen kiemeljük azon elv hangoztatását, hogy himlő járvány idején is nem csak lehet, de kell oltani. E tekintetben más nézet volt igen sok helyt elterjedve. A gyermekek 3—9 hónapos korukig oltassanak be. A himlőoltás fölne vakartassék. Dr. Bartha úr jó szolgálatot tett a családoknak ez értekezésnek közzétételével.

— P. SZATHMÁRI KÁROLY ISMERT TÖRTÉNÉSZ ÉS SZÉPIRÓ a Szilágy-Somlyó cz. érdekesen és komoly törekvéssel szerkesztett vidéki lapban gyermek és ifjúkori emlékeit közli. Szathmárinak Sz.-Somlyó szülő városa, mely méltán büszke e derék fiára.

— A FELOLVASÁSOKAT RENDEZŐ BIZOTTSÁG KÖZVETÉSÉVEL az első felolvasás folyó hó 16-án volt Nagykanizsán, a hová Komócsy Józsefet az ottani kereskedő ifjak társasága hívta meg. Komócsyt megérkezésakor a vasutnál küldöttség várta és kísérte be a városba. A felolvasás nagy közönség előtt tartott a Komócsy szellemes causerie-je a „gunyról és a gunyolódás“-ról, a melyben az élelappajnkban elhatalmosodott izetlenkedésre is voltak csipős megjegyzések, a legnagyobb és legkedvezőbb hatást keltette. A felolvasásokat rendező bizottság elvül tűzvön ki, hogy mindenesetben a felolvasók szellemi munkája megfelelő tiszteletdíjban részesüljön, a nagy-kanizsai egyesület e kívánságnak készséggel tett eleget, Komócsy író társunk azonban a neki felajánlott tiszteletdíjról a kereskedő ifjak egyesületének könyvtára javára lemondott.

— A POZSONYI JOGAKADÉMIA SZÁZADOS JUBILEUMA. A pozsonyi jogakadémia május 14-én üli meg fennállásának 100 éves jubileumát. Az ünnepély rendezését a cultusminiszter jóváhagyta. Az akadémia történetének megírását dr. Ortvy Tivadar vállalta el, a munka legközelebb fog megjelenni. Az ünnepély napján délelőt 9 órakor a székesgyházban ünnepélyes isteni tisztelet azután a városház nagy termében kisebb ünnepély lesz. A program első pontját képezi: egy jogász által elszavalandó vers, a második pontot az igazgató hosszabb alkalmi beszéde. Este a magyar szintársulat rendez disz-előadást, azután pedig bál lesz.

— GRÓF BATTYÁNY LAJOS ARCKÉPE. AZ ORSZÁGOS iparegyesület a mult évben megkereste özv. gróf Battyhány Lajosné, hogy boldogult férje: az akkori iparegyesület elnökének életnagyságu arcképét, mely a Bach-korszak alatt elkobozva, később ismét a grófnő tulajdonába jutott, a mostani orsz. iparegyesületnek, nagyterme számára engedje át. E felszólítás következtében az özvegy grófnő férje arcképét Barabás Miklós által újra megfestette és az egyesületnek ajándékozta.

Helyreigazítás. Lapunk 8-ik számában Brassai „Féjő szivből“ czimű kritikai közleményben következő értelem zavaró sajtó hibák csuszak be: első kikezdés 14. sorban „eszét“ helyett „érezést“; hatodik kikezdés 1. sorban „kérdik“ helyett „kérditek“, a közlemény utolsó szava „ajálot“ helyett „ajánlom“ van szedve; továbbá a kilencedik kikezdés 10. sorában „mint az aesthetikai“ után kimaradt „codexek csalhatalanságában. S aki meggon dolja az aesthetikai.“ Kérjük ezeknek ily értelemben helyreigazítását.

Tartalom: 1894. Hegedüs István. — Lada! Kérlek Jűsz-e? Jókai Mór. — Alkony-órák. Bartha Miklós. — Eredeti székely népdalok. Timdi. — Szinte feláldozták. Sám Lászlóné. — Budapesti levelek. Jakab Elek. — Az Eötvösmű kiállítás — g. — Irodalom: A polyglott lap. — s — n. — Az erdélyi Mzeum-egylet bölcsélet-, nyelv- és történelem-tudományi szakosztálya. — Színház. Cecil házassága. — Köcsönkért feleség. Bayard. — Különlélék. — Tárca: P. Edgárt a „Holló“-ról. Jánosi Gábor.